

RAPPORT

Europeiska järnvägsåret 2021

Redovisning av regeringsuppdraget
att vara nationellt ansvarig för det
Europeiska järnvägsåret 2021

Trafikverket

Postadress **781 89 Borlänge**

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: Europeiska järnvägsåret 2021
Redovisning av regeringsuppdraget att vara nationellt
ansvarig för det Europeiska järnvägsåret 2021

Författare: Ulf Carlsson, Annelie Nylander

Dokumentdatum: 2022-04-04

Ärendenummer: TRV 2021/16488

Publikation: 2022:108

Version: Slutversion

Kontaktperson: Annelie Nylander

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Uppdraget	5
2 Uppdraget och dess resultat	6
2.1. Kommunikation Europeiska järnvägsåret (EYR)	7
2.2. Rapportering till regeringskansliet	8
2.3. Europeiska Kommissionen	8
2.4. Genomförande av The Connecting Europe Express	8
2.5. Trafikverkets insatser för utpekade delområden i regeringsuppdraget	9
2.5.1. Vikten av järnvägen för hållbara godstransporter och personresor	9
2.5.2. Vikten av säkra och konkurrenskraftiga järnvägssystem	10
2.5.3. Åtgärder för att stärka kompetensförsörjningen i järnvägsbranschen	10
2.5.4. Åtgärder för att främja nattågstrafik och internationell persontågstrafik inom EU samt till och från angränsande länder. För nattågstrafik särskilt belysa problemen vid offentlig upphandling av nattågstrafik mellan länder	10
2.5.5. Åtgärder för att underlätta möjligheterna att boka biljetter för internationella tågresor	11
2.6. Kommissionens utvärdering	11
2.7. Ekonomi	11

Trafikverkets team för genomförande av regeringsuppdraget. Från vänster: Pia Forssén Staffansson, Per Anders Winge, Anders Viklund, Ulf Carlsson, Sofia Lundberg och Annelie Nylander. Saknas på bilden gör Christer Härskog. Foto: Frida Strand.

Sammanfattning

I december 2020 utlyste EU-kommissionen 2021 till det Europeiska järnvägsåret (EYR), och en kick-off hölls senare i Lissabon den 29 mars 2021. Kommissionens mål med EYR var att lyfta fram fördelarna med järnväg som ett hållbart, smart och säkert transportmedel. Detta skulle uppnås genom att synliggöra järnvägens historiska betydelse i Europa och de möjligheter som finns kopplat till klimat, forskning och framtid – inte minst järnvägens bidrag till EU:s mål om att bli klimatneutralt senast 2050.

Regeringen gav den 11 februari 2021 Trafikverket i uppdrag att vara nationellt ansvarig för det Europeiska järnvägsåret 2021. Uppdraget att samordna och organisera Sveriges deltagande har letts av Annelie Nylander.

För att bli mer kostnadseffektiva och slagkraftiga valde Trafikverket en strategi som var att utgå från en rad befintliga projekt och initiativ vilka gick hand i hand med både regeringsuppdraget och de frågor som kommissionen vill lyfta. Grunden för genomförande av uppdraget har varit Trafikverkets egen verksamhet, kompletterar gör projekt och arrangemang från intressenter och organisationer som bedömts relevanta.

Trafikverket har bedrivit uppdraget i projektform. Projekt mål var ett professionellt genomförande av regeringsuppdraget och de specifika uppdragen.

Det största arrangemanget under året var besöket av The Connecting Europe Express¹ 1–2 oktober som genomfördes tillsammans med Europeiska kommissionen. Tåget blev till en rullande mötesplats där kommissionens representanter fick träffa en rad tågoperatörer, myndigheter, Europaparlamentariker och riksdagsledamöter. I ord och handling kunde vi visa att det går mycket bra att samarbeta på en avreglerad marknad.

---

¹ <https://www.connectingeuropeexpress.eu/about/>

1 Uppdraget

Kommissionen beslutade den 29 december 2020 att år 2021 skulle vara det europeiska året för järnväg. Med det Europeiska järnvägsåret 2021 ville Kommissionen lyfta fram fördelarna med järnväg som ett hållbart, smart och säkert transportmedel. Kommissionen ville att en rad aktiviteter skulle genomföras över hela Europa för att uppmuntra både medborgare och företag att använda järnvägen och på så sätt bidra till målet i EU:s gröna giv – att bli klimatneutralt senast 2050.

Med anledning av detta fick Trafikverket ett regeringsuppdrag den 11 februari 2021 enligt nedan.

Regeringen uppdrar åt Trafikverket att:

- svara för funktionen Sveriges nationella kontaktperson för att bidra till samordningen av Europaåret på unionsnivå,
- organisera deltagandet i Europaåret på nationell nivå och säkerställa att för Europaåret relevant verksamhet samordnas på nationell nivå
- löpande dokumentera och kommunicera de åtgärder som planeras att vidtas eller har vidtagits i Sverige av olika aktörer inom ramen för Europaåret, samt
- efter dialog med relevanta intressenter genomföra de åtgärder som myndigheten finner lämpliga i syfte att bidra till de mål och syften som anges i Europaparlamentets och rådets beslut om Europaåret.

Trafikverket ska också verka för att bland annat följande frågor lyfts fram under året:

- Vikten av järnvägen för hållbara godstransporter och personresor.
- Vikten av säkra och konkurrenskraftiga järnvägssystem.
- Åtgärder för att stärka kompetensförsörjningen i järnvägsbranschen.
- Åtgärder för att främja nattågstrafik och internationell persontågstrafik inom EU samt till och från angränsande länder. För nattågstrafik särskilt belysa problemen vid offentlig upphandling av nattågstrafik mellan länder.
- Åtgärder för att underlätta möjligheterna att boka biljetter för internationella tågresor.

Inom ramen för uppdraget skulle Trafikverket vidare identifiera och genomföra kommunikationsinsatser om järnvägens betydelse och förutsättningar i Sverige, bland annat i relation till övriga EU.

Rollen som nationell kontaktperson skulle utföras i dialog med Regeringskansliet (Infrastrukturdepartementet), som även i övrigt skulle hållas informerat om hur arbetet med uppdraget fortlöpte.

---

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4499773>

2 Uppdraget och dess resultat

Trafikverket utsåg Annelie Nylander, Strategisk utveckling att svara för funktionen Sveriges nationella kontaktperson. Funktionen skulle bidra till samordningen av Europaåret på unionsnivå.

Till uppdraget kopplades en intern styrgrupp bestående av:

- Christer Löfving, strateg på centrala funktionen Strategisk utveckling, ordförande
- Roberto Maiorana, chef för verksamhetsområdet Trafik
- Stefan Engdahl, chef för verksamhetsområdet Planering
- Malin Holen, chef för verksamhetsområdet Underhåll
- Madeleine Vikström, avdelningschef på centrala funktionen Kommunikation

Styrgruppen har haft tre möten.

Ett team skapades för att arbeta med regeringsuppdraget. Teamet har bestått av:

- Pia Forsen Staffansson, verksamhetsområde Underhåll
- Anders Viklund, verksamhetsområde Trafik
- Sofia Lundberg, verksamhetsområde Trafik (JBS)
- Per-Anders Winge, verksamhetsområde Planering
- Ulf Carlsson, central funktion Kommunikation
- Christer Hårrskog, central funktion Strategisk utveckling.

Teamet har haft regelbundna möten under året.

Trafikverket gjorde tidigt det strategiska valet att fokusera på redan pågående initiativ, projekt och uppdrag som ingår i arbetet med att rusta upp, modernisera och bygga ut den svenska järnvägen som ett svar på den ökande efterfrågan på hållbara resor och transporter. Sverige ligger i en europeisk jämförelse långt framme inom många områden, och det kommissionen vill uppnå finns redan på vår dagordning. Bedömningen var därför att det var mer effektivt att nyttja dessa befintliga arbeten snarare än att uppfinna nya.

Att det dessutom fortsatt rådde stora inskränkningar i resandet under 2021, både nationellt och internationellt, har självklart påverkat omfattningen på genomförda insatser. Under Europaårets flagg har vi ändå kontinuerligt berättat om det som händer inom järnvägen på ett mer samlat sätt, och på så sätt lyft järnvägens fördelar och dess roll som möjliggörare av EU:s ”green deal”.

Exempel på områden där EYR har varit en av avsändarna rör arbetet kring godstransportstrategin, arbetet med kompetensförsörjning, upphandling av nattågstrafik, digitalisering och svensk forskning inom Shift2Rail. Dessutom lyftes EYR fram i kommunikationskampanjen kring sommarens banarbeten, ”Vi är framtiden på spåren!”.

Vi vill också nämna det fina samarbete vi haft med de aktörer som är medlemmar i Järnvägsbranschens samverkansforum (JBS) kring genomförandet av The Connecting Europe Express. Ett antal informationsmöten med Transportstyrelsen har också ägt rum.

2.1. Kommunikation Europeiska järnvägsåret (EYR)

För att kunna sprida information om Trafikverkets arbete med EYR tog vi fram en särskild webbsida: www.trafikverket.se/eyr. På sidan fanns förutom information om Europaåret även information om den svenska järnvägens historia, samtida utmaningar och den framtid som pågående forskning ska skapa. Dessutom fanns det infografik på tema säkerhet och hållbarhet enkel och lättillgänglig information om gods- och persontrafikens förutsättningar nationellt och internationellt, om nattåg samt infografik på tema säkerhet och hållbarhet.

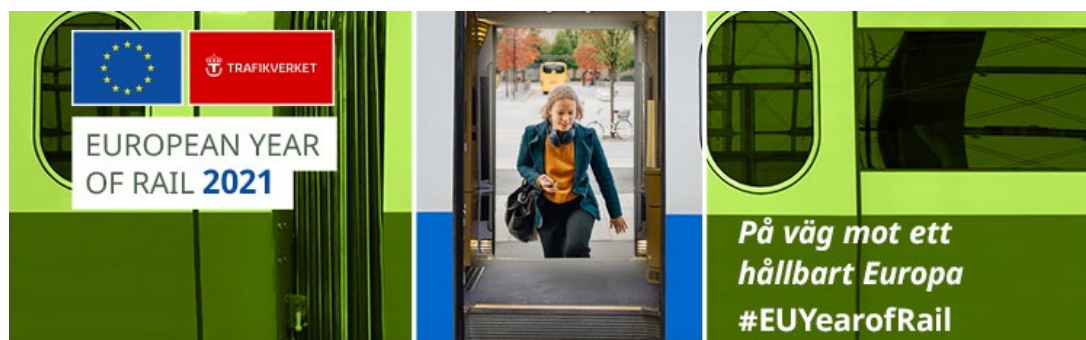
På sidan skapades även ett nyhetsarkiv där vi samlade järnvägsnyheter samt ett kalendarium där datum för järnvägssevent (svenska och europeiska) presenterades. På hemsidan länkades även till andra aktörers initiativ som gick i linje med uppdraget.

Sidan för Europaåret avvecklades i början av 2022. För att följa Trafikverkets arbete med att rusta upp, modernisera och bygga ut järnvägen hänvisar vi till <https://www.trafikverket.se/>

Kommissionen tog fram grafiskt underlag använda vid marknadsföringen av EYR.

Trafikverket tog fram ett anpassat svenskt material för presentationer, sociala medier och webb som via JBS (Järnvägsbranschens samverkansforum) gjordes tillgängligt för hela branschen.

Under 2021 genomfördes ett stort antal kommunikationsaktiviteter kopplat till de frågor som ingått i uppdraget. Utöver att nyttja EYR som delavsändare till information om sommarens alla banarbeten, har EYR även lyfts fram i information om forskning och kompetensfrågor samt i information kopplad till godsstrategin.

Järnvägspodden, Trafikverkets podcast för branschen, har haft tre gäster som berättat om EYR: Maurizio Castelletti, enhetschef och ansvarig för EYR DG Move, Gustaf Engstrand Näringspolitisk chef från Tåg företagen samt den nationella kontaktpersonen Annelie Nylander.

2.2. Rapportering till regeringskansliet

I uppdraget ingick återrapportering till Regeringskansliet, och under året har fyra avrapporteringstillfällen ägt rum. Kontakt för uppdraget på Regeringskansliet och Infrastrukturdepartementet har varit Christina Knutsson Hamrén Kansliråd, enheten för utveckling och styrning på transportområdet.

2.3. Europeiska Kommissionen

Generaldirektoratet för transporter (DG Move) på EU-kommissionen har under året anordnat åtta möten för de nationella kontaktpersonerna (NCP). Vid det första mötet presenterade kommissionen de nationella kontaktpersonernas roll, vilket var att

- rapportera till kommissionen om samordningen och innehållet i initiativ som tas på nationell nivå: NCP bör informera kommissionen om vad de planerar för sitt lands bidrag till året
- sprida relevant informations- och kommunikationsmaterial om EYR för att uppmuntra deltagande på nationell nivå
- bistå kommissionen vid validering av evenemang och projekt som lämnats in av intressenter och organ
- stödja övervakningen och utvärderingen av året genom att samla information om evenemang och projekt och om möjligheten till finansiering på nationell nivå.

2.4. Genomförande av The Connecting Europe Express

Vid sitt första möte presenterade kommissionen sin idé om ”TEN-T meets EYR train” som sedermera ändrade namn till The Connecting Europe Express. Tåget var till en början planlagt till juni–juli, men på grund av rådande situation med smittläget flyttades starten fram till början av september. Vid de kommande sex mötena stämde kommissionen av hur arbetet framskred och de nationella kontaktpersonerna fick rapportera. Vid det sista mötet 2021 gjordes en kort summering av året, hur resultatet ska samlas in och vad som förväntas av varje land. Kommissionen har inte bistått med varken medel eller personalresurser för genomförandet.

The Connecting Europe Express (CEE) var resultatet av ett samarbete mellan Europeiska kommissionen och Europeiska järnvägs gemenskapen (CER), europeiska järnvägsföretag, infrastrukturförvaltare och många andra. Resan startade i Lissabon den 2 september, och efter mer än 100 stopp i 26 länder ankom tåget till slutstationen Paris 7 oktober. Syftet var att visa på järnvägens fördelar, men också att adressera de utmaningar som måste lösas för att livet som järnvägsföretag, resenärer och godstransportköpare ska förenklas.

Tåget som besökte Sverige bestod av ett antal vagnar från flera europeiska länder: ungerska MAV skickade med en utställningsvagn, franska SNCF tillhandahöll en konferensvagn, tyska DB och schweiziska SBB kopplade på två standardpersonvagnar, italienska FS växlade in en restaurangvagn och ÖBB från Österrike rullade med en sovvagn.

De två dagar som tåget var i Sverige (1–2 oktober) ordnades ett antal möten ombord. Vi lyckades skapa en rullande mötesplats där kommissionens representanter fick träffa en rad tågoperatörer, myndigheter, Europaparlamentariker och riksdagsledamöter. Vi kunde även visa att det går mycket bra att samarbeta på en avreglerad marknad.

En separat rapport för genomförandet finns framtagen, daterad 29 oktober 2021 ”Connecting Europe Express” (TRV 2021/16488:7)

Trafikverket har tilldelats ett ”Certifikat för outstanding achievement”, för sin insats för arbetet med Connecting Europe Express, se bild.

2.5. Trafikverkets insatser för utpekade delområden i regeringsuppdraget

2.5.1. Vikten av järnvägen för hållbara godstransporter och personresor

Trafikverket har på uppdrag av regeringen inrättat ett kansli som bistår det nationella godstransportrådet med att genomföra den nationella godstransportstrategin.

Trafikverket har bistått departementet i arbetet med ”Platform for the Development of International Rail Passengers Services (IRP Platform)”

Trafikverket arbetar också i en rad projekt som alla på ett eller annat sätt har varit involverade i arbetet med Europeiska järnvägsåret.

- **KAJT** – Branschprogrammet Kapacitet i järnvägstrafiken (KAJT) etablerades i januari 2013. Det är ett samarbete mellan Trafikverket, forskarförare och näringslivet för att skapa långsiktighet och säkerställa forskningens bidrag till skapandet av morgondagens järnvägstrafik.
- **Shift2Rail** (numera Europes Rail) – Sedan 2016 har Shift2Rail arbetat med att utveckla förutsättningarna för godstrafiken på järnvägen i Europa. Trafikverket är en av grundmedlemmarna i Shift2Rail och samverkar med akademi och järnvägsbranschen i Sverige för att utveckla lösningar inom ett flertal områden. Under året har det bland annat presenterats resultat som digitala automatkoppel, smarta videoportar och försök med längre godståg.
- **Scandinavian–Mediterranean Rail Freight Corridor, ScanMed RFC** – Syftet med EU:s godskorridorer på järnväg är att förbättra effektiviteten i godstrafiken på järnväg i förhållande till andra transportsätt.
- **Scandinavian–Mediterranean Corridor**, som även är känd som Helsingfors – Valletta-korridoren, är nummer 5 av de nio prioriterade korridorerna i det transeuropeiska transportnätet.

2.5.2. Vikten av säkra och konkurrenskraftiga järnvägssystem

Hösten 2021 genomförde Trafikverket en konferens på temat konkurrenskraftiga godstransporter på järnväg. Där medverkar ledande företrädare för varuägare och transportköpare, järnvägsföretag och speditörer samt hamnar och terminaler, som delar med sig av sina tankar om hur järnvägen kan utvecklas till att bli ett konkurrenskraftigt alternativ för godstransporter.

2.5.3. Åtgärder för att stärka kompetensförsörjningen i järnvägsbranschen

I slutet av 2021 anordnade Trafikverket ett seminarium med titeln ”Åtgärder för att stärka kompetensförsörjningen i järnvägsbranschen”. Syfte med mötet var att ge information om vad som händer inom kompetensförsörjningsområdet på järnväg och medvetandegöra vilka kompetensbehov det finns.

2.5.4. Åtgärder för att främja nattågstrafik och internationell persontågstrafik inom EU samt till och från angränsande länder. För nattågstrafik särskilt belysa problemen vid offentlig upphandling av nattågstrafik mellan länder

Sommaren 2019 fick Trafikverket i uppdrag av regeringen att utreda förutsättningarna för statlig upphandling av nattågstrafik till europeiska städer. I slutredovisningen av uppdraget pekas sträckningen Malmö–Köln–Bryssel ut som mest lämplig för att gå vidare med en eventuell upphandling av nattågstrafik till den europeiska kontinenten. I underlaget beskrivs också de problem som finns med offentlig upphandling av nattågstrafik mellan länder. I slutet av augusti 2021 meddelade Trafikverket att man har fattat beslut att tilldela SJ trafiken från Stockholm till Hamburg. Den andra sträckningen från Malmö har inte tilldelats eftersom det inte har kommit in några anbud. Kontraktet med SJ kan tecknas tidigast 10 september om inte det blir överprövat, och det sträcker sig över fyra år med möjlighet till förlängning i ytterligare två år.

2.5.5. Åtgärder för att underlätta möjligheterna att boka biljetter för internationella tågresor

Det kan vara svårt att planera sin resa och köpa biljett i EU om man vill kombinera olika transportslag. Många använder digitala tjänster för att jämföra alternativ, planera sin resväg och köpa biljetter. Kommissionen lade fram en färdplan för multimodala digitala mobilitetstjänster i oktober 2021. Initiativet tar upp utmaningarna med dessa tjänster och genomför åtgärd 37 i strategin för hållbar och smart mobilitet.³⁴ I kommissionens handlingsplan "Action plan to boost long distance and cross-border passenger rail" som presenterades 14 december 2021, finns det med förslag om att skapa bättre tillgång till köp av internationella tågbiljetter⁵.

2.6. Kommissionens utvärdering

Kommissionen har som uppdrag att övervaka och utvärdera det europeiska järnvägsåret, baserat på nyckelprestandaindikatorer (KPI) och nationella kontaktpersoners rapportering till kommissionen om EYR:s verksamhet på nationell nivå.

DG MOVE har samlat in information om EYR-relaterade händelser som ägde rum i varje land. Sammantaget visar utvärderingen att en mängd olika aktiviteter satt järnvägen i rampljuset över hela kontinenten och visat hur järnvägen inte minst kan bidra till målen i "European Green Deal".

Under året har kommissionen också identifierat flera viktiga hinder som till exempel överflödiga nationella regler, komplicerad biljettförsäljning och ett för långsamt anammande av digital teknik.

Kommissionen har lagt fram en handlingsplan för hur man vill undanröja dessa hinder med passagerarna och godstransportköpare som de verkliga vinnarna. Kommissionen har lagt fram ett lagstiftningsförslag för att öka användarvänlig multimodal biljettförsäljning. Kommissionen har också lovat att senast 2030 stödja lanseringen av minst 15 gränsöverskridande pilotprojekt för att testa handlingsplanens tillvägagångssätt⁶.

2.7. Ekonomi

En första mycket grov uppskattning av kostnadsbilden i februari 2021 var ett spann mellan 1,5–2 miljoner kronor. Trafikverkets totala utfall blev 756 000 kronor. Att kostnaderna kunnat hållas nere beror på att Trafikverket tidigt i processen beslutade att utgå från redan etablerade projekt och initiativ istället för att "uppfinna" nya. Att det dessutom rädde omfattande restriktioner på grund av pandemin kring möten och resor har också gjort att kostnaderna hållits nere.

---

³ Multimodala digitala mobilitetstjänster

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0810>

⁶ https://transport.ec.europa.eu/news/action-plan-boost-passenger-rail-2021-12-14_en

KOSTNADER	
Egen och inhyrd personal	298
Lönekostnader, sociala avgifter och pension	267
Traktamenten och reseersättningar	5
Utbildning och övriga personalkostnader	0
BAS-kostnader	25
Externa kostnader	459
Rese- och konferenskostnader*	262
Övriga externa kostnader	196
Summa kostnader	756
TOTALT NETTOKOSTNAD	756
Netto inkl. produktionshjälpmedel	756

*Externa kostnader inkluderar kostnader från Gullers grupp, Hector Rail och Westers Catering

Connecting Europe Express tåget i Sverige, foto Ossian Olsson, Trafikverket.